

НАУКОВА РОБОТА

**на тему: «ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ЗАЛУЧЕННІ
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСТВА»**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ЗАЛУЧЕННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСТВА.....	5
1.1. Проектно-технологічний підхід до організації процесів: сутність та структура.....	5
1.2. Стан наукової розробки проблеми активізації учнівської молоді через проектно-технологічний підхід.....	9
РОЗДІЛ 2. ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ЗАЛУЧЕННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСТВА.....	18
2.1. Аналіз сучасного стану та перспективи підвищення рівня соціальної активності української молоді.....	18
2.2. Підвищення соціальної активності учнівської молоді: з досвіду впровадження проекту «Школа молодіжного муніципального лідерства».....	23
ВИСНОВКИ.....	30
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	32
ДОДАТКИ.....	35

ВСТУП

На сьогодні існує певна проблема з формуванням активної життєвої позиції в середовищі української учнівської молоді: в своїй більшості вона глибоко не замислюється щодо свого майбутнього, не формує власні проекти, проекти особистісного росту, практично не приймає участі в житті громади волонтерстві, соціально орієнтованій діяльності, громадських практиках соціальної роботи.

Згідно з всеукраїнським опитуванням «Молодь 2017», проведене центром «Нова Європа» та Фондом ім. Фрідріха Ебарта спільно із соціологічною компанією GfkUkraine було виявлено, що значна частина української молоді не усвідомлюють себе громадянами України. Лише невелика частина молоді в Україні цікавиться прийняттям соціально-значущих рішень на місцевому та національному рівнях [6]. Зазначені негативні тенденції зумовлюються недоліками існуючої системи громадянської освіти молоді: вона часто має формальний характер і недостатньо готує молодих людей до реальної активної участі у житті міста, ініціюванні та прийнятті соціально важливих рішень. Зазначене обумовлює необхідність впровадження практично орієнтованих програм громадянської (муніципальної) освіти у сфері соціальної роботи, побудованих на основі методик навчання через участь і дію.

Об'єкт дослідження – соціальна активність учнівської молоді віком від 14-25 років.

Предмет дослідження – процес організації волонтерства та тьюторства на основі проектно-технологічного підходу.

Мета дослідження - вивчення особливостей системи залучення молоді до підготовки та реалізації муніципальних соціально-орієнтованих проектів, а також дослідження можливих шляхів підвищення рівня включеності молоді у громадське життя з позиції досягнень сучасної теорії та практики соціальної роботи.

Відповідно до теми та мети дослідження окреслено такі **завдання**:

- розкрити сутність проектно-технологічного підходу в сфері організації волонтерської діяльності;

- охарактеризувати стан наукової розробки проблеми активізації учнівської молоді через проектно-технологічний підхід;

- проаналізувати сучасний стан та перспективи підвищення рівня соціальної активності української молоді;

- спираючись на досвід впровадження проекту «Школа молодіжного муніципального лідерства» визначити перспективи підвищення соціальної активності учнівської молоді.

Методи дослідження: *метод аналіз* – метод пізнання за допомогою розчленування частин інформації на певні складові частини; *метод порівняння* – це метод, який означає встановлення відмінностей між об'єктами дослідження; *метод спостереження* – це спосіб пізнання об'єктивного світу, який ґрунтується на тому, що предмети та явища сприймаються за допомогою органів чуття без втручання в процес з боку дослідника; *метод експеримент* – одна з сфер людської практики, в якій піддається перевірці істинність гіпотез, що висуваються, або виявляються закономірності об'єктивного світу.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання теоретичних результатів дослідження та практичного досвіду реалізації проекту «Школа молодіжного лідерства» на основі проектно-технологічного підходу в системі соціальної роботи з учнівською молоддю.

Структура роботи. Наукова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ЗАЛУЧЕННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСТВА

1.1. Проектно-технологічний підхід до організації процесів: сутність та структура

Проектно-технологічний підхід до організації процесів вже протягом тривалого часу є предметом міждисциплінарних наукових досліджень, серед яких робота з технологій та менеджменту соціальної роботи належить особливе місце. Але все ж таки, незважаючи на різноманітність існуючих визначень та підходів, вчені переконані що проектно-технологічний підхід є основним підґрунтям для створення абсолютно нового освітнього середовища, яке давало б не тільки освітні теоретичні, але й корисні практичні навички.

Проект – це сукупність певних завдань або необхідних заходів, які пов'язані з досягненням певним чином запланованої мети. Поняття проект можна розглянути з двох позицій. По-перше проект – це кінцевий результат, з чітко поставленими завданнями, щодо його досягнення. По-друге, проект - це процес, який спрямований на реалізацію поставлених цілей з максимально можливою ефективністю, який відображається в технології [1].

Технологія – структура процесу, який має певну сукупність задач, принципів, підходів, методів, засобів, форм та прийомів, які застосовуються для досягнення поставленої мети [29].

Проектно-технологічний підхід в сфері соціальної роботи – це змістовне поєднання цілі, завдань, принципів, підходів, форм, методів, прийомів соціально-спрямованої, у тому числі і пізнавальної, діяльності в процесі розробки суб'єктами проекту в умовах сумісної співпраці [14].

Проектна ціль з'являється, як результат усвідомлення наявності певної індивідуально-особистісної проблеми та орієнтація на її вирішення. Це

своєрідний план дій орієнтований на подолання перешкоди. Аналогічний принцип закладений щодо проблем соціального характеру, вирішенням яких може стати соціальне проектування та реалізація проектів.

Соціальне проектування – це діяльність спрямована на позитивне перетворення соціального середовища та вирішення соціальних проблем [23].

Основна відмінність між технічним та соціальним проектуванням полягає у сфері характеристик цінності, що створюються. У ситуації із технічним проектуванням, ефективність визначається якістю розробленого матеріального продукту, яка виражається в його розповсюдженості, прибутку і перш за все, у якості товару. У ситуації із соціальним проектуванням виражається у перевагах, які отримують члени суспільства, або суспільство в цілому, тобто в отриманні нових здобутків, нових рис, що відповідають сучасним вимогам [17]. Характерною особливістю соціального проектування є те, що воно направлене не на збагачення, а на розв'язання найактуальніших соціальних проблем, перш за все, через систему закладів соціальної роботи, місія яких, перед усім, полягає в обслуговуванні соціально-вразливих категорій населення, або осіб, які потрапили у складні життєві обставини.

В основі проектно-технологічного підходу в рамках даного дослідження розглядаються завдання, які направлені на вирішення соціально-актуальних та побутових проблем, з якими ми зустрічаємось кожен день, протягом усього життя [30]. Під соціально-актуальними проблемами можна розуміти проблеми екологічного характеру, проблеми працевлаштування, економічні проблеми, інфраструктурні проблеми, проблеми прояву соціально-активної позиції громадян та інш. Під побутовими проблемами можна вважати: проблеми вивозу сміття, проблеми освітлення вулиць, справних ліфтів і т.п.

У загальному випадку, маючи певну соціальну нестабільність, у людини з'являється ціль – позбавитись такої нестабільності, для полегшення свого існування [28]. Ціллю-результатом створення проекту і вирішення такої проблеми може бути будь-що, наприклад: нова річ, нова послуга, нова

організація, або проектування самої себе, як «нової людини» згідно до уявного ідеалу.

Необхідність розробки та впровадження певного плану дій проекту, дає можливість здійснювати свою діяльність через волонтерство – одну із перспективних форм соціальної роботи в умовах децентралізації та розширення управління.

Волонтерством є форма благодійної діяльності, яка здійснюється особами на добровільних засадах, безкорисно та усвідомлено. Вона виражається через надання фізичними особами певних робіт та соціальних послуг, які ґрунтуються на принципах законності, гласності, гуманності, рівності та здійснюється задля досягнення суспільно-поставлених значимих цілей [13].

Волонтерство, як напрям соціальної роботи являє собою інноваційну практику в процесі якої певний суб'єкт, використовуючи суспільні інститути, соціально-орієнтовані організації та установи, впливаючи на систему суспільних відносин, через здійснення особистого внеску шляхом надання певних соціальних благ, змінює безпосереднє соціальне оточення [5]. Вирішуючи суспільні проблеми суб'єкт отримує цінний досвід та розвивається сам.

Сучасні підходи в процесі залучення молоді постійно змінюються та модернізуються. Це пов'язано не тільки зі зміною змісту основних освітніх програм, але й формуванням нових позицій. Одним із джерел впливу на молодь є люди, з якими вони контактують і по більшій кількості це вчителі та викладачі в школах та у вищих навчальних закладах. Тут відбувається зміна діяльності педагога і він може стати тьютором. Тьютор - одна із таких позицій, яка створена і призначена для організації якісної і безперервної освіти та підтримки у розвитку особистісних соціальних якостей молодих людей.

Тьютор – це педагог, який здійснює навчання на основі індивідуального підходу до кожного учня, супроводжуючи побудову ним своєї індивідуальної освітньої програми [4].

Поняття «тьюторство» означає процес індивідуальних або групових занять із учнями, спрямований на виявлення і розвиток освітніх мотивів та інтересів учня, шляхом налаштування навчальної програми під потреби учня, а не підлаштування його під програму [11].

Виникнення тьюторства і застосування його в процесі залучення учнівської молоді до соціальної активності обумовлено переходом від фрагментарного здійснення до інноваційних форм роботи, включеності в соціо-гуманітарну практику, яка пов'язана з формуванням людини. На основі цього можна сказати, що виникнення тьюторства є перспективним напрямком у розбудові сучасної системи соціальної роботи в Україні.

Основна роль тьютора під час спільної взаємодії є роль консультанта, та помічника, але при цьому він впроваджує стандартні технології під індивідуальні потреби конкретних учнів. За ситуації орієнтується на індивідуальний зміст практичної діяльності конкретного педагога.

Під час взаємодії тьютора та учнів, перший конструює модель майбутньої взаємодії і спільної діяльності, обирає способи і засоби, форми і прийоми соціальної роботи, які дозволяють в заданих умовах і в установлений час досягти певної мети [11].

Таким чином, застосування такого методу, як тьюторство сприяє вирішенню протиріч та недоліків процесу, а на його основі постійно трансформується і зміст навчальної програми, що забезпечує її гнучкість; стає наявною можливість переходу на варіативні та індивідуальні програми навчання; навчання молодих людей базується на діяльнісному підході, з'являється можливість увійти в процес навчального самоврядування; взаємодія між тьютором і педагогом стає суб'єкт-суб'єктною (обидва є рівноправними учасниками педагогічного процесу). Саме тьютор здатен стати золотою ланкою у ланцюжку впровадження проектно-технологічного підходу до виховного та навчального процесу.

Проектно-технологічний метод не тільки активізує учнівську молодь, але й може покращити роботу освітніх закладів, змінити бачення викладу матеріалу

викладачами, забезпечити прогресивний розвиток. Проектний підхід дозволяє бачити ті речі, на які раніше ніколи не зверталось уваги.

1.2. Стан наукової розробки проблеми активізації учнівської молоді через проектно-технологічний підхід

У багатьох розвинутих країнах Заходу молода людина – це ключ до вирішення найбільш актуальних глобальних проблем і є основним носієм інтелектуального і фізичного потенціалу суспільства. Молоді люди потенційно готові віддавати практично весь свій вільний час на розвиток соціального життя. Більшість учнів, навчаючись у школі вже знають, за якою спеціальністю вони будуть навчатись в університеті, та ким будуть працювати через 20 років. Вони активно користуються новими технологіями та навичками проектування під час навчання і в різних сферах життя. На жаль, таке не можна сказати про Україну: адже практичного вміння застосування технологій соціально-орієнтованого проектування явно бракує. Це відбувається з багатьох причин, але можна виділити головні: по-перше, слабку обізнаність молоді про такий напрям діяльності, а по-друге, що витікає з першого, - відсутність бажання розвиватись та засвоювати нову прогресивну інформацію через її нерозуміння.

Сьогодні структуру проектно-технологічного підходу можна застосувати у будь-якій сфері життя людини, в тому числі і в системі соціальної роботи. Але все починалось із засвоєння проективної методики у процесі вивчення технічних дисциплін. Аналіз досліджень В.О. Дідух свідчить про те, що проектна діяльність виникла у XVI столітті у зв'язку із прагненням італійських архітекторів зробити архітектуру наукою і звести її в ранг навчальних предметів, а вже в кінці XVIII століття, з появою інженерних професій, цей метод поширився в технічних і промислових вищих школах спочатку у Франції, потім в Німеччині, Австрії, Швейцарії і, нарешті, в середині XIX сторіччя – у США, де склалася власна система поглядів на метод проектів. Так, професор С.

Робінсон вимагав виконання проектів не тільки на креслярській дошці, але і в майстернях, через здійснення всього процесу виготовлення виробів. Проектний метод навчання згодом ліг в основу вивчення технічних дисциплін і сприяв популярності трудового навчання в американських школах [16].

У 90-х роках XIX століття ідеолог педагогічного прагматизму Джон Дьюї, запропонував будувати навчання на активній основі, через самостійну діяльність учнів і при цьому доводив, що знання засвоюються міцно лише ті, які пізнаються через власну самостійну діяльність [26].

Через деякий час метод проектів дістався Радянського Союзу. Різниця між радянською і американською проектною діяльністю учнів полягала в тому, що радянські проекти мали яскраво виражений суспільно-корисний та ідеологічний характер [24].

Подальший розвиток і зростання інтересу до методу проектів пов'язані з реформуванням соціальної роботи та освіти в країнах Західної Європи в 60 – 70-і роки XX століття. Проектна методика пережила своє друге народження під натиском вимог радикально реформувати систему закладів соціальної роботи та освіти, відкрити її демократичним віянням і соціальним запитам суспільства.

На початку **90-х років XX ст.** Міністерство освіти і науки Великобританії затвердило новий Державний навчальний план, яким було передбачено професіоналізацію освіти: технологічне навчання. В основу технологічної підготовки було покладено метод проектів.

У той же час сучасний учений В. Д. Симоненко почав розробляти програму з трудового навчання для 5-9 класів побудовану на засадах проектно-технологічної системи, яку він назвав творчою проектно-технологічною системою навчання школярів технології [20].

В Україні метод проектів почали культивувати з початку XXI століття, після затвердження Міністерством освіти і науки нового стандарту технологічної освіти. Дана проблема знайшла відображення у працях і наукових публікаціях вітчизняних вчених, зокрема С. У. Гончаренка, А. М. Колота, В. Г. Панчука, В. К. Сидоренка та інших [24].

Багато педагогів вказують на те, що здійснити проектно-технологічний підхід до трудового навчання повною мірою можна лише за умови впровадження в практику сучасної школи методу проектів.

Предметна галузь «Технологія» та навчальні предмети, що входять до її складу, мають можливості для гармонійного розвитку учнів через доцільне поєднання теоретичної і практичної діяльності [8]. На думку В. К. Сидоренка, основою побудови оновленого змісту трудового навчання повинен стати соціально-орієнтований проектно-технологічний підхід, який інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту [10]. З позиції сучасної теорії соціальної роботи творчу проектно-технологічну діяльність школярів слід розглядати, як інтегративний вид діяльності щодо створення виробів чи послуг, що мають об'єктивну чи суб'єктивну новизну і особисту чи суспільну значущість.

Під навчальним проектом у даному разі слід розуміти самостійну завершену творчу роботу, виконану учнями під керівництвом учителя.

М. М. Коньок розглядає проектно-технологічну діяльність, як обґрунтовану і сплановану наперед творчу навчально-трудова діяльність, яка передбачає обґрунтування, планування, розроблення конструкції, технології, виготовлення й реалізацію об'єктів соціально-орієнтованого проектування [10]. Вона спрямована на формування в учнів певної системи творчо-інтелектуальних та предметно-перетворювальних знань і вмінь засобами сучасної соціальної та соціально-педагогічної роботи. Проектна технологія передбачає при її виконанні сукупності дослідницьких, пошукових, творчих за своєю суттю методів, прийомів, засобів. Таким чином, суть проектно-технології: стимулювати інтерес учнів до певних соціальних проблем, що передбачають володіння визначеною сумою знань, та через проектну діяльність, яка передбачає вирішення однієї або цілої низки соціальних проблем, показати практичне застосування набутих знань.

Робота над проектом – практика особистісноорієнтованого навчання в процесі конкретної праці учня, на основі його вільного вибору, з урахуванням

його інтересів. У свідомості учня це має такий вигляд: «Все, що я пізнаю, я знаю, для чого це мені треба і де я можу ці знання застосувати». Для педагога – це прагнення знайти розумний баланс між академічними і прагматичними знаннями, вміннями та навичками.

Цінність проектування полягає в тому, що саме ця діяльність привчає дітей до самостійної, практичної, планової і систематичної роботи, виховує прагнення до створення нового або існуючого, але вдосконаленого виробу, формує уявлення про перспективи його застосування; розвиває морально-трудова якість, загально-цінні мотиви вибору професії і працелюбність. При цьому необхідно пам'ятати, що потрібно особливу увагу приділяти тому, щоб в учнів не згасав інтерес до цього процесу, слідкувати, щоб вони доводили свої наміри, особливо в праці, до кінця.

Технологія соціально-орієнтованого проектування дозволяє активно розвивати в учнів основні види мислення, творчі здібності, прагненням самому створити, усвідомити себе творцем при роботі з «неслухняними інструментами», «розумними конструкціями», «технологічними системами» та ін. [15]. В учнів виробляється і закріплюється звичка до аналізу споживчих, економічних, екологічних і технологічних ситуацій, здатність оцінювати ідеї, виходячи з реальних потреб, матеріальних можливостей і умінь, вибирати найбільш технологічний, економічний спосіб виготовлення об'єкта проектування, який відповідав би вимогам соціального дизайну та соціальної роботи.

Крім того під час роботи над проектом у школярів розвивається пізнавальна й трудова активність, формуються вміння самостійно використовувати свої знання, плідно розвиваються комунікативні здібності, навички лідерів та здатність до спільної роботи в групі, створюються можливості для реалізації міжпредметних зв'язків.

Науковці О. Пехота, А. Кіктенко, О. Любарська використовують поняття: «навчальне проектування», «проектна технологія», «метод проектів». На думку дидактів, у навчально-виховному процесі загальноосвітнього навчального

закладу має вияв технологія проектування, що передбачає розв'язання учнем або групою учнів якої-небудь соціальної проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з другого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості [16].

Автори наголошують, що результати виконання проектів повинні бути «відчутними»: якщо розв'язувалася теоретична проблема, то має бути знайдене її конкретне вирішення, якщо практична – певний результат, готовий до впровадження. Саме на останньому моменті ми акцентуємо увагу у нашому дослідженні стосовно соціального проектування! Окрім цього, дослідники зазначають, що навчальне проектування орієнтоване, перш за все, на самостійну – індивідуальну, парну або групову – роботу, яку учні виконують упродовж визначеного часу. Тому сутність проектної технології вчені вбачають у стимулюванні учнів до вирішення певних проблем, що передбачає володіння необхідними знаннями (здобуття їх за необхідності), та на основі проектної діяльності розв'язання однієї або низки проблем. Важливим також є демонстрація практичного застосування здобутих знань і набутих умінь, а мету навчального проектування – у створенні педагогом таких умов освітнього простору, за яких його результатом є індивідуальний досвід соціально-орієнтованої проектної діяльності учня.

А. Пуліна вважає роботу учнів над розробленням соціально-орієнтованих проектів методом навчання, який заснований на постановці соціально вагомої мети та її практичному досягненні

Науковець А. Цимбалару наголошує, що в соціально-педагогічній науці виокремлюють три напрями тлумачення терміну «проект». По-перше, як попередній, приблизний текст повного документа (проект програми тощо). Так, Л. Гур'є визначає проект, як змістовно обґрунтовану і документально оформлену ініціативу, спрямовану на досягнення освітніх цілей у межах певного часу. По-друге, під проектом розуміють певну акцію, сукупність заходів, що мають спільну програму, передбачають цілеспрямовану діяльність, організаційну форму тощо. По-третє, проект визначають, як завершений цикл

соціально-спрямованої продуктивної діяльності (колективної, групової, індивідуальної тощо), як форму побудови спільної цілеспрямованої діяльності людей [3]. Таке розуміння проекту, зазначає дослідниця, спричинило виокремлення певних етапів його розвитку: фазу проектування, технологічну фазу (здійснення) і рефлексивну фазу (підбиття підсумків, оцінювання результату, укладання висновків). Тому дослідниця доходить висновку, що сутність поняття «проект» трактують у двох важливих аспектах: по-перше, як результат діяльності – отриманий продукт (продуктивний аспект), по-друге, як інноваційну форму організації спільної діяльності, спрямованої на досягнення певного результату (діяльнісний аспект). З позицій теорії та практики соціальної роботи категорію «проект», можна визначити як «систему реалізації спланованих послідовних дій, спрямованих на досягнення певного передбаченого результату, що призводить до підвищення якості життя або вирішення проблеми людини чи групи, які потрапили в складні життєві обставини» [3]. Поняття «проектування» автор тлумачить, як організовану систему взаємопов'язаних видів діяльності, що має на меті отримання кінцевого продукту; як особливий тип інтелектуальної діяльності, суттєвою рисою якої є перспективне орієнтування, практична спрямованість дослідження, процес створення проекту – прототипу, прообразу передбаченого або можливого об'єкта, спеціальна, концептуально обґрунтована і технологічно забезпечена діяльність зі створення образу бажаної майбутньої системи.

Аналізуючи питання компетентнісного потенціалу навчальної проектної діяльності, І. Єрмаков використовує поняття «проектний підхід до освіти», «проектне навчання», «проектна діяльність», «проектний метод у компетентнісно спрямованій освіті», останнє з яких трактує, як інструмент, який створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій (соціальних, полікультурних, інформаційних, комунікативних тощо) і самостійності учня в осягненні нового, стимулюючи його природну допитливість і творчий потенціал.

Сучасний соціальний проект, на думку І. Колеснікова та М. Горчакова-Сибірської, поєднує в собі освітні можливості дослідження і експерименту. При цьому, основним змістом соціально-орієнтованого проектування є зміни учня (нові знання, вміння, навички, ставлення) на основі проектної діяльності, а для школярів – є самостійна реалізація проекту [3].

Важливий внесок в проблематику методології та теорії соціально-орієнтованого проектування здійснили такі вітчизняні дослідниці як Капська А. та Безпалько О. Де в контексті аналізу соціальної роботи в громаді остання глибоко і повно проаналізувала роль, перспективи та напрямки реалізації соціально-орієнтованих проектів, окреслила їх суб'єктів та цільову аудиторію, визначила можливі результати та механізми подолання за їх допомогою соціально-кризових явищ. Цим дослідницям належить першість в обґрунтуванні необхідності використання волонтерства в проектах, що реалізуються у сфері соціальної роботи в межах міських громад нашої держави.

Проаналізувавши дослідження різних авторів, було виявлено, що проектна діяльність розпочала своє існування у XVI столітті, у технічній сфері. Згодом, у середині XIX століття, цей метод також ліг в основу дослідження та цілеспрямованої зміни певного проблемного сегменту соціальної сфери, а також застосовувався, як метод навчання на активній основі, через самостійну діяльність учнів. Було визначено, що таким чином, знання засвоюються молодими людьми міцніше, так як пізнаються через власну самостійну, соціально-орієнтовану діяльність.

Автори трактують сучасну навчальну проектну діяльність, як форму соціальної та соціально-педагогічної роботи, що реалізується у спільній (навчально-пізнавальній, дослідницькій, ігровій) діяльності учнів, яка характеризується партнерськими відносинами, спрямованістю на вирішення соціальних проблем, значимих для учасників проекту, загальною метою та узгодженими способами діяльності. Але при цьому, є проблеми, які перешкоджають нормальному опануванню соціально-орієнтованою й проектною технологією через те, що часто учні втрачають мотивацію та

потребують додаткового соціального супроводу. На основі цього стало зрозуміло, що механізм залучення учнівської молоді через проектно-технологічний підхід до соціальної активності є малорозвиненим у соціальній роботі, та потребує створення більш інноваційних способів роботи з молоддю. Усвідомлення того, що соціальна активність – це практика кожного дня, надає можливості, завдяки впровадженню соціального проектування у виховний та навчальний процес, зробити його більш цікавим для учнів, більш зрозумілим та актуалізувати його практичною спрямованістю.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ЗАЛУЧЕННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ВОЛОНТЕРСТВА

2.1. Аналіз сучасного стану та перспективи підвищення рівня соціальної активності української молоді

Виходячи із потреб сучасного українського суспільства, його кризового становища, дефіциту стабільності і наявності необхідних умов для подальшого розвитку, з'являється соціальне усвідомлення необхідності рішучих змін, а саме: розширення системного розвитку майбутніх поколінь та формування в кожній особистості таких якостей як: активність, соціальна мобільність, професійна компетентність, висока здатність адаптуватися в складних ситуаціях, самостійність у прийнятті рішень, відповідальність, здатність до інтелектуального пошуку; іншими словами – підвищення рівня соціальної активності молоді.

Соціальна активність – це система соціальних якостей, у якій виявляється та одночасно реалізується рівень соціальності особистості. Соціальна активність є соціальною рисою, що повністю відображає собою ставлення до суспільства, проблем які в ньому наявні, його розвитку, а також визначає особливості свідомості та становища особистості [2]. Важливими ознаками нормальної соціальної активності особистості є потужне та стає прагнення вплинути на соціальні процеси суспільства, прагнення змінити щось, перетворити або, навпаки, зберегти, та укріпити існуючі досягнення.

Для якісного підвищення соціальної активності учнівської молоді, слід враховувати чинники, які перешкоджають її формуванню, наприклад: зневіра або невіра в ідеали, які визначені суспільством, індиферентність суспільства до

соціальних проблем, та старших вікових груп до проблем молоді; недовіра органам державного управління, та байдужість самої учнівської молоді [7].

Формування свідомої соціальної активності учнівської молоді здебільшого бере свій початок у школах. До сучасної системи освіти пред'являються вимоги, пов'язані зі створенням умов для максимального розвитку особистості людини, готовності цієї особистості до самовдосконалення, а також забезпечення високого рівня її професійного розвитку і мобільності [9]. Наявні технології навчання в школах спрямовані на активізацію соціальної діяльності учнівської молоді, але вони не в повній мірі відповідають вимогам сучасності.

Слід звернути увагу, що у багатьох навчальних закладах слабо або зовсім не функціонує учнівське самоврядування, що дозволяє заповнити цю лакуну соціальною та соціально-педагогічною роботою. А саме від нього починається формування соціальної активності, як учня, так і всієї школи. Для того щоб створити належні умови формування діяльності засобами соціальної роботи, необхідно відновити її в школах. Повинна бути сформована лідерська команда, яка здатна своєю діяльністю активізувати більшу кількість учнів, залучаючи їх до спільної роботи, проведення будь-яких заходів та створення інновацій. Щоб забезпечити таку активність, адміністрації школи слід напряду взаємодіяти з учнівською молоддю та надавати більше можливостей у самореалізації, шляхом допомоги у генеруванні нових ідей, створенні власних проєктів або залученні до реалізованих проєктів.

Переважає частина учнівської молоді не вміє мислити критично та об'єктивно адже їх цьому не навчили. Вони бачать світ в тому вигляді, як їм нав'язують вчителі, батьки та ЗМІ. Висловлення особистої думки дуже часто завершується тим, що молоду людину ніхто не почує, через її незрілість. Для того щоб мінімізувати такі впливи, треба зі шкільної лави давати можливість виражати себе, свою думку, ідеї та пропозиції. Саме в результаті такого демократичного підходу можна очікувати інновацію. Також для активного розвитку, не менш важливим є застосування інноваційних форм роботи з

учнями: треба стимулювати їх до створення та покращення наявних форм, дозволити активно включатись в різні види діяльності [12]. Слід максимально включати учнівську молодь в суспільно значущу діяльність, перейти від метода впливу на них, до методу співпраці з ними, методам саморозвитку, який в свою чергу буде спонукати їх активізуватись і самореалізовуватись. При цьому молодь обов'язково повинна освоювати різні форми діяльності в соціокультурному середовищі, а після освоєння нових, використовувати в комплексі з відомими їм формами, створювати інновації, розробляти нові форми взаємодії та соціальної активності [21]. Ефективним буде також залучення учнівської молоді в процеси обраної професії, їхня участь у бесідах, диспутах на різні теми та інше.

Процес залучення молоді до соціально спрямованої роботи, безумовно, дуже продуктивно реалізується у колективній діяльності, виконанні командами і групами заходів дій по досягненню будь-яких цілей [25]. Тут на допомогу може прийти метод проектів. Він сприяє успішній соціалізації молодої людини на основі їх участі у здійсненні різного роду соціальних проектів. Даний метод надає певний інструментарій, який забезпечує можливість вирішення проблем, пошук і дослідження в різних життєвих ситуаціях.

Проектний підхід використовується в тому випадку, коли виникає будь-яке дослідницьке або творче завдання, для вирішення якого потрібні спеціальні та інтегровані знання з різних областей, а також застосування відповідних дослідницьких методик [27]. Проектний метод можна вважати самостійною творчою колективною роботою учнівської молоді, виконаної від ідеї до її втілення в життя за допомогою консультацій з тьютором.

Також процес створення та виконання творчих проектів передбачає не тільки використання теоретичного матеріалу в процесі, але й сформовані компетенції в інших сферах, а також застосування особистісного життєвого або професійного досвіду. Саме такий підхід формує ціннісні якості в учнях, такі як самостійність, відповідальність, критичність і вимогливість до себе та інших,

наполегливість в досягненні поставленої мети, уміння працювати в команді та інші важливі соціальні навички.

Соціальне проектування має на меті вирішення низки завдань, за допомогою яких забезпечується якісна підготовка молодого покоління та посилення соціальної активності, а саме:

- теоретичне осмислення проектного явища і визначення стратегії дій зі зміни даного явища;
- опанування методології і технології виконання певної специфічної діяльності, алгоритм якої він вибудовує самостійно і намагається реалізувати для зміни соціального явища;
- можливість самостійно визначити і реалізувати певні дії для досягнення чітких цілей і завдань по відношенню до проекту;
- можливість опанувати роль суб'єкта соціально-проектної діяльності (розробника, лідера, організатора, виконавця і т.д.);
- мотивувати та актуалізувати індивідуальну соціальну активність, яка в свою чергу перетворюється у рису особистості [18].

Реалізація проектно-технологічного підходу включає в себе: активізацію наукової діяльності, методичної та практичної; переведення учня в позицію суб'єкта соціально орієнтованої діяльності; підвищення рівня умінь, які відповідають різним сферам соціальної активності і формування професійно-значущих якостей особистості; самореалізацію учнів у соціально орієнтованій діяльності [19].

Для розвитку відчуття емпатії, особистої відповідальності та самостійності можуть сприяти заходи, які спрямовані на реалізацію соціально значимої діяльності: збір грошей, речей та консервів з метою благодійної акції на допомогу малозабезпеченим сім'ям, дітям-сиротам, пропаганда здорового способу життя, оформлення стендів про боротьбу зі СНІДом і шкідливими звичками і ін.

Дуже важливою при створенні власних проектів є підтримка молоді з боку адміністрації: це може бути, як шкільна адміністрація, так і

університетська. Колективна взаємодія, обговорення виконаних робіт провокує формування у учнів нормальної адекватної самооцінки, активізує потребу у створенні нового та в соціальному розвитку [22]. Важливим для соціального розвитку є надання певних доручень, через що учнями буде усвідомлено їх особисту значущість.

Отже, перетворення соціуму на соціально активний соціум буде успішним за умови, якщо він буде забезпечуватись активним, творчим, інноваційним включенням учнівської молоді в процес створення та реалізації соціальних проектів, матеріальних та духовних благ. З позицій соціологічного підходу в теорії соціальної роботи технологія такого розвитку характеризується наявністю чіткої мети, а саме розвитком соціальної активності учнівської молоді; послідовністю дій тьюторів та учнів, які спрямовані на досягнення визначених результатів; обґрунтованим вибором засобів і методів взаємодії, що передбачає формування зворотних зв'язків з метою корекції і координації спільної діяльності.

Підвищення соціальної активності молодого покоління можливе, але потребує багато часу і великих зусиль. Застосування вище зазначених методів у комплексі охоплює велику область впливу на молоде покоління. Вони забезпечують зацікавленість їх у реалізації себе, як особистості в майбутньому. Учніське самоврядування є підґрунтям формування соціально-важливих якостей. У цій сфері молоді люди здатні до активного генерування нових ідей та колективного розвитку. Наслідком такої плідної діяльності є сформований новий продукт, як проектна ідея. А найкращим способом втілення в життя такого продукту, проектної ідеї є проектно-технологічний метод. Оволодівши цим методом, у молодих людей є можливість підвищувати свої знання в будь-якій сфері, наприклад: у соціальній сфері – через створення соціально-орієнтованих проектів з метою вирішення соціальних проблем, покращення або вдосконалення наявних рішень і т. д.

Отже, метод проектів є одним із найважливіших елементів соціальної активності, соціальної та соціально-педагогічної роботи. Він є для учня

підґрунтям для набуття необхідних соціально важливих навичок, знань та вмінь у житті суспільства та самореалізації в будь-яких сферах життєдіяльності людини.

2.2. Підвищення соціальної активності учнівської молоді: з досвіду впровадження проекту «Школа молодіжного муніципального лідерства»

Проаналізувавши шляхи й перспективи підвищення соціальної активності учнівської молоді в Україні, було розроблено та розпочато діяльність з реалізації проекту «Школа молодіжного муніципального лідерства» на базі волонтерського сектору студентської ради факультету соціології та управління Запорізького національного університету.

Одним із завдань волонтерського руху «Студентське серце» є залучення учнівської молоді до підготовки та реалізації молодіжних муніципальних соціальних проектів різної спрямованості, а також стимулювання прогресивного розвитку громади міста шляхом впровадження практично орієнтованих програм громадянської муніципальної освіти для молодіжних аудиторій загальноосвітніх закладів.

Завдання проекту «Школа молодіжного муніципального лідерства»:

- 1) Формування лідерських, громадянських, муніципальних і соціально-проектних компетенцій молоді;
- 2) Інформаційно-навчальна підтримка творчих проектних колективів у загальноосвітніх закладах;
- 3) Презентація та адвокація розроблених учасниками проектів на рівні місцевої влади та соціально - відповідального бізнесу.

Головною перевагою цього проекту є залучення у процес учнівського проектування студентів, які мають певні знання та досвід у соціальному проектуванні у ролі тьютерів. Вважалося, що за рахунок невеликій різниці у віці та схожості молодіжних інтересів, культурі мислення, обидві сторони

зможуть налагодити якісну комунікацію направлену на продуктивну діяльність. Такий підхід надає можливість опанувати важливі і корисні навички ще зі шкільних років, через процес навчання учнів студентами, які між собою будуть «розмовляти однією мовою».

Учні контактуючи зі студентами спеціальності соціальна робота в межах діяльності волонтерського сектору ФСУ, та представниками громадських благодійних організацій, які мають успішний досвід реалізації соціально-орієнтованих проектів, беруть з них приклад, отримують досвід та вчаться на помилках відносно більш досвідчених людей, тобто студентів. Тобто підкреслюємо, що такий десятирічний досвід проектної діяльності в сфері благодійності та соціальної роботи є у студентського волонтерського руху «Студентське серце». Саме ці студенти опанували роль тьютерів.

Цільове бачення або проектна візія була наступна. Цільовою групою соціально-орієнтованого проекту стали 100 представників молодіжних колективів (віком 14-25 років), які отримали базову інформаційну та методичну підтримку в результаті проведення тренінгових платформ у 5 загальноосвітніх школах м. Запоріжжя; 10 найактивніших учасників тренінгових платформ були запрошені до «Школи молодіжного муніципального лідерства», де одержали сертифіковані лідерські, громадянські, муніципальні та соціально-проектні компетенції; 25-30 представників 10 молодіжних творчих колективів 5 загальноосвітніх закладів (2-3 особи від команди) презентували свої проекти під час «Фестивалю молодіжних муніципальних проектів»; понад 100 представників молодіжних груп (учні, студенти, громадянські активісти) взяли участь у заходах Фестивалю; 1500-1750 молодих мешканців міста Запоріжжя одержали інформацію про можливості участі молоді у муніципальному громадському житті для реалізації власних проектів завдяки розміщенню відповідної інформації у молодіжних мережах і інформаційних локаціях загальноосвітніх закладів. У підсумку, безпосередніми одержувачами користі від соціально-орієнтованого проекту стали порядку 2000 молодих мешканців міста Запоріжжя.

На теперішній час, в межах діяльності волонтерського руху «Студентське серце» реалізовані такі заходи:

1) Проведення 5 майстер-класів у загальноосвітніх закладах м. Запоріжжя:

- Майстер-клас на тему «Лідерство».

Мета: створення умов для розкриття лідерського потенціалу старшокласників, освоєння ними активного стилю спілкування, вміння переконувати.

- Майстер-клас на тему «Тайменеджмент».

Мета: навчання навичкам управління найважливішим ресурсом – часом.

- Майстер-клас на тему «Тимбілдинг».

Мета: формування сприятливого психологічного клімату в команді; покращення взаємодії між членами команди; первісна діагностика психологічної атмосфери в групі; усвідомлення кожним учасником своєї ролі, функцій у групі; розвиток уміння працювати в команді.

- Майстер-клас на тему «Основи соціально-орієнтованого проектного менеджменту».

Мета: навчання основам соціально-орієнтованого проектного менеджменту з метою навчити розуміти сутність проекту, його роль, можливості створення, переваги а також викликати бажання для подальшої співпраці у соціально-спрямованому проекті, з метою отримання більш глибоких знань.

2) «Школа Молодіжного муніципального лідерства», в рамках якої було проведено навчання молодих лідерів зі створення власних соціально-орієнтованих проектів.

В межах реалізації означеного проекту були здійсненні наступні кроки:

1 день - тема «Початок проекту».

- основа для успіху: чіткі цілі, вигідний бізнес кейс, зацікавлені сторони;
- чого хочуть зацікавлені сторони.

2 день - тема «Розробка плану проекту».

- чому ієрархічна структура робіт – це основа всіх планів;

- методи оцінки та тривалості витрат;
- звідки беруться ризики та як з ними працювати.

3 день - тема «Реалізація проекту».

- де брати ресурси для реалізації;
- як створити та розвивати команду;
- основи успішної комунікації;
- джерела конфліктів та як з ними працювати.

4 день - тема «Презентація проекту».

- як скласти грантову заявку;
- як готувати та презентувати проект;
- які проекти обирати щоб розвиватись і будувати кар'єру.

5 день – створення власних проектів.

3) в межах реалізації означених 5 кроків було створено 10 команд учнями і студентами освітніх закладів, залучено їх до різних сфер життєдіяльності, шляхом організації заходів спрямованих на реалізацію їх інтересів, особливо залучення до волонтерства. На цьому етапі учні продовжили написання своїх соціально-орієнтованих проектів та під керівництвом досвідчених фахівців завершили їх складання.

4) Було проведено фестиваль, на якому молодіжні муніципальні команди представляли свої проекти (було представлено 10 проектів).

Серед яких були відмічені: «Роль інклюзивного туризму у соціальній роботі з учнями з інвалідністю в Запоріжжі», «Профілактика булінгу в учнівських колективах Запорізьких шкіл», «Волонтерська соціальна допомога дітям та підліткам з сімей переселенців».

Хоча проект був реалізований протягом 2019 року, його організаторами стали не лише члени волонтерського сектору студентської ради ФСУ, а й молодіжна та експертна волонтерська команда, сформована ще під час реалізації у 2016 – 2017 роках міжнародного проекту «Залучення молоді до

муніципального планування», що переміг на конкурсі Інноваційної фундації випускників американських освітньо-наукових програм у 2016 році.

Інформування цільових груп відбувалось шляхом:

- 1) Створення сторінок в соціальних мережах Facebook, Instagram.
- 2) Виготовлення роздаткової рекламно-інформаційної продукції, створення символіки проекту.
- 3) Організація прес-конференції напередодні проведення фестивалю.
- 4) Розміщення репортажів учасників про їх досвід, отриманні знання та вміння в місцевих ЗМІ.

У разі подальшого розвитку проект дозволяє залучити молодь до активності в місті, а також дає необхідні знання та вміння для написання проектів, обґрунтування своїх думок та виділення найактуальніших локальних проблем. В довгостроковій перспективі проект підвищить рівень зацікавленості молоді в сфері управління молодіжної соціальної політики і дозволить виявити недоліки та типові вади наявних правил і процедур й удосконалити їх. Очікується довести, що навички та знання, які були отримані в ході проекту дуже необхідні для досягнення певних результатів у формуванні громадянського суспільства Європейського зразка. Також передбачається опрацювання результатів анкетування молоді, що вплине на подальшу пріоритетність у реалізації подібних заходів та розширення кола молоді в м. Запоріжжя.

У співпраці з викладачами факультету та адміністрацією, у школах міста було проведено ряд тренінгів:

- Тренінг «Стратегування кар'єри»;
- Тренінг «Ораторське мистецтво»;
- Тренінг «Лідерство»;
- Тренінг «Критичне мислення в контекстах інформаційного простору»;
- Тренінг «Сучасні PR технології»;
- Тренінг «Основи проектного менеджменту»;

– Тренінг «Самоменеджмент як основа розвитку лідерських якостей».

Переважає більшість даних тренінгів була проведена у 63 школах м. Запоріжжя та Запорізької області починаючи з квітня 2018 року до травня 2019 року. Цільовою групою виступили учні 9-11 класів (див. Додаток Б).

Обов'язковим елементом у проведенні тренінгів був зворотній зв'язок. Для цього була розроблена спеціальна анкета (див. Додаток А), яка містила в собі ряд запитань, щодо якості проведення та результативності тренінгу, відповіді на які було зібрано та проаналізовано (див. Додаток В). В результаті обробки всіх анкет, було створено базу учнів шкіл, яка містить в собі такі критерії: ПІБ, номер телефону, клас, поштова скринька, номер школи та додаткові примітки. На даний момент в базі є інформація стосовно 748 учнів. Маючи сформовану базу учнів шкіл є можливість підтримувати зв'язок з учнями шкіл, залучати їх до спільної проектної роботи, запрошувати на різні заходи і т.д. Також під час спілкування з учнями, була можливість дізнатись їх думку щодо проблем міста Запоріжжя, що можна було б покращити, а що заснувати.

Отже, проаналізувавши вище викладений матеріал, можна дійти до висновку, що на сьогоднішній день є проблеми у сфері освіти, та є можливості які не використовуються. Прикладом використання такої можливості і є проект «Школа молодіжного муніципального лідерства». Як показує практика, проектів, які залучали б учнівську молодь з метою їх соціальної активізації задля вирішення проблем громади майже не існує. Молодь є невід'ємною частиною прогресивного розвитку світу, тому необхідно користатись її ресурсом, її свіжим поглядом на рутинні речі, буденні процеси. Велика кількість молодих людей має бажання творити, але, можливо, цього навіть не усвідомлює, не вміє зорганізуватися правильно, для того щоб почати змінювати місто, змінювати себе, будувати своє майбутнє та майбутнє своєї держави. Вони зацікавлені у подальшій співпраці в проектах, які дають знання та вчать майбутньому. А це як раз і є головною метою вищезазначеного проекту. Тому у перспективі діяльність даного проекту буде продовжуватись,

вдосконалюватись та розширюватись на молодь не тільки міста Запоріжжя, але й усього Запорізького регіону.

ВИСНОВКИ

У науковій роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми низької соціальної активності учнівської молоді шляхом застосування проектно-технологічного методу. У процесі визначення сутності та структури проектно-технологічного підходу, ми прийшли до висновків, що проектно-технологічний підхід – це змістовне поєднання цілі, завдань, принципів, підходів, напрямків, засобів, форм, прийомів будь-якої, у тому числі, пізнавальної, діяльності в процесі розробки суб'єктами проекту в умовах сумісної співпраці. Даний підхід передбачає, що всі учасники процесу навчання, а саме учні, будуть активно залучатися через взаємодію до пізнавального процесу, реалізуючи свої освітні потреби та формуючи власну життєву позицію в площині соціальної та соціально-педагогічної роботи. Структурою проектно-технологічного підходу було визначено технологію, що містить в собі певну сукупність задач, принципів, підходів, методів, засобів, форм та прийомів, які застосовуються для розробки і реалізації проекту.

Фахівці в галузі менеджменту соціальної роботи та соціальної роботи в громаді поняття “проект” трактують у двох важливих аспектах: по-перше, як очікуваний, бажаний результат діяльності – отриманий продукт, а по-друге, як інноваційну форму організації спільної діяльності або технологію організації процесу з досягнення результату.

Визначено перспективи підвищення рівня соціальної активності української молоді. Було визначено, що формування свідомої соціальної активності учнівської молоді здебільшого бере свій початок у школах. Учніське самоврядування є підґрунтям формування соціально-важливих якостей. У цій сфері молоді люди здатні до активного генерування нових ідей та колективного розвитку. Наслідком такої плідної діяльності є сформований новий соціально-орієнтований проект. А найкращим способом втілення в життя проекту є проектний метод. Цей метод реалізується за певною логічно побудованою структурою, на основі якої будується все. Оволодівши цим методом, у молодих людей є можливість розвиватись в будь-якій сфері,

наприклад, в сфері бізнесу, в соціальній сфері і т. п. Метод проектів є одним із найважливіших елементів соціальної активності та підґрунтям для набуття необхідних соціально важливих навичок, знань та вмінь у житті суспільства та самореалізації в будь-яких сферах життєдіяльності людини.

Прикладом можливості набуття необхідних соціально-важливих навичок є соціально-орієнтований проект «Школа молодіжного муніципального лідерства». Родзинкою даного проекту стало те, що навчання учнів проектному методу здійснюється студентами ВНЗ, які виступають у ролі тьютерів, що в свою чергу, через велику кількість спільних інтересів та спільну культуру мислення молодих людей забезпечує більш якісну комунікацію. Такий підхід забезпечує максимальне розуміння партнерів один одного і плідну взаємодію між ними під час вирішення соціально актуальних проблем. У площині соціальної роботи в міській громаді він виступає одним з важливих елементів розвитку волонтерського руху серед учнівської та студентської молоді.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Анісімов С., Анісімова Є. Управління проектами. Український досвід : монографія : Київ : Вектор, 2006. 89 с.
2. Безпалько О. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 176 с.
3. Богоявленська Ю.В .Проектний аналіз. Навч. Посіб.- Київ: 2004. 336с.
4. Васьков Ю. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект) : навч. посіб. Харків : Основа, 2000. 56 с.
5. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку. Капська А., Комарова Н.. Київ: Академпрес, 1999. 112 с.
6. Гайдай Д. Українське «покоління Z» : цінності та орієнтири. URL: <http://neweurope.org.ua/analytics/ukrayinske-pokolinnya-z-tsinnosti-ta-oriyentyry/>. (дата звернення 20.03.2019).
7. Гиль С., Осинцева С. Теоретические и прикладные основы создания системы социально-педагогической поддержки молодежных инициатив на муниципальном уровне. Москва: МГСУ, 2003. 188 с.
8. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Основа, 2007. 45 с.
9. Гордієнко О. Громада як один із педагогічних чинників у соціальному вихованні молоді: науковий часопис НПУ ім. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління. Зб. наук. праць. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. №1(23) 61-67 с.
10. Грашіна М. Основи управління проектами : навч. посіб. Київ : Аланс, 2006. 72 с.
11. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : монографія. Київ : Основа, 2004. 700 с.
12. Иванов А. Методика формирования социальной активности учащегося : учеб. пособ. Москва : Феникс, 2013. 329 с.

13. Івченко Н. Участь молоді у волонтерській діяльності як соціально-педагогічна проблема (інтерпретаційний аспект). Соціальна робота в Україні: теорія і практика. 2003. №1. 28 с.
14. Капська А. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю : навч. посіб. Київ : УДЦССМ, 2001. 180 с.
15. Капська А. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах : навч. посіб. Київ : УДЦССМ, 2001. 170 с.
16. Кобиляцький Л. Управління проектами : навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 200 с.
17. Красних Д. Ключові моменти проектного менеджменту. *Сучасні наукові дослідження та інновації*. 2015. №11. URL : <http://web.snauka.ru/issues/2015/11/59473>. (дата звернення: 13.02.2019).
18. Левдер І. Добровільний рух як одна з форм соціального обслуговування : монографія. Київ : Основа, 2016. 600 с.
19. Маккорлі С., Лінч Р. Управління діяльністю волонтерів: Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства. Пер. С англ. Київ: Гурт, 1998. 286 с.
20. Максимюк С. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Кондор, 2015. 667 с.
21. Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів: Яременко О., Артюх О, Балакірева О. та ін. – Київ: ДЦССМ, 2002. 132 с.
22. Наумова М. Сутність соціального підприємництва та його роль у соціально-економічному розвитку суспільства : аспекти праці : навч. посіб. Київ : Основа, 2014. 80 с.
23. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів. Під ред. Зверєвої І., Лактіонової Г. Київ: науковий світ, 2001. 49 с.
24. Полтавець В. Соціальна робота в Україні: перші кроки. Київ : Видавничий дім «КМ Академія». 2000. 236 с.
25. Пометун О.І. Молодь обирає дію: Соціальне проектування - новий підхід до виховання молоді. Метод проектів: традиції, перспективи, життєві

результати: Практико зорієнтований збірник. Київ: Департамент, 2003. - С. 327-333.

26. Семигіна Т. Робота в громаді: практика й політика. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 180 с.

27. Сотула О. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки : навч. посіб. Київ : Основа, 2013. 51 с.

28. Соціальна робота: технологічний аспект: навч. посіб. За ред. Капської А., Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.

29. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах . За ред. Проф. Капської А. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 352.

30. Шендеровський К. Управління соціальною роботою з дітьми та молоддю. Менеджмент соціальної служби: навч.- метод. зб. для спеціалістів з соціальної роботи центрів соц. служб для молоді м. Києва. Київ:»Фірма ДОВІРА», 2002. 158 с.

Додаток А

Анкета

Виділіть пропущеного (*) відповідь на кожне запитання. Ваші відповіді та коментарі сприятимуть покращенню проведення у майбутньому виступу.

1. Наскільки інформативним та корисним був захід:

- Дуже корисним
 Достатньо корисним
 Цікавим, але не корисним
 Не корисним

2. За найбільш цікавою/цікавою надайте оцінку заходу (де 6 – дуже добре, висока оцінка проведення заходу, 1 – незадовільно, відповідно низька оцінка):

> Побудову та структуру заходу	1	2	3	4	5	6
> Стиль проведення заходу	1	2	3	4	5	6
> Ефективність інформації	1	2	3	4	5	6
> Розвіткові задання	1	2	3	4	5	6
> Атмосфера заходу	1	2	3	4	5	6
> Робота спікера	1	2	3	4	5	6

3. Визначте рівень цікавості/зрозумілості завдань на майстер-класі:

- Зрозумілим Незрозумілим

Ваш варіант _____

4. Мої очікування від заходу:

- Чудові Добрі Задовільні

5. Тривалість заходу була:

- Занадто довго Адекватною Занадто короткою

6. Захід був:

- Увесь час цікавий Іноді цікавим Нецікавим

7. Оцініть рівень новизни матеріалів для Вас:

- Майже усі новими Деякою мірою новими Майже усі відомі

8. Чи зацікавився Ви задоволеннями від власної роботи на майстер - класі:

- Так Не зовсім Ні

9. Вкажіть 3 найважливіших аспекти, які стали для Вас найбільш значущими у ході майстер - класу?

- 1) _____
 2) _____
 3) _____

10. Що виявилось менш корисним для Вас?

- 1) _____
 2) _____
 3) _____

12. Які ще думки стосовно майстер - класу Вам хотілося б висловити?

- _____

13. Чи Ви б хотіли брати участь у подібних заходах або організовувати їх самостійно?

- _____

14. Вкажіть свої дані

ПІБ _____

Номер школи в якій ви навчаєтесь _____

Мобільний телефон _____

Поштова скринька (за наявності) _____

Додаток Б

Тренінг «Основи проєктного менеджменту», ЗЗОШ №63

Тренінг «Сучасні PR технології», ЗЗОШ №68

Продовження Додатку Б**Тренінг «Ораторське мистецтво», гімназія №93****Тренінг «Критичне мислення в контекстах інформаційного простору», ЗЗОШ №72**

Додаток В

Аналіз результативності впровадження тренінгів в рамках дослідження «Проектно-технологічний підхід у залученні учнівської молоді до волонтерства» у школах м. Запоріжжя та Запорізької області

Проведення тренінгів відбулось у 63 школах м. Запоріжжя та Запорізької області. Було проведено 189 тренінгів за такими темами:

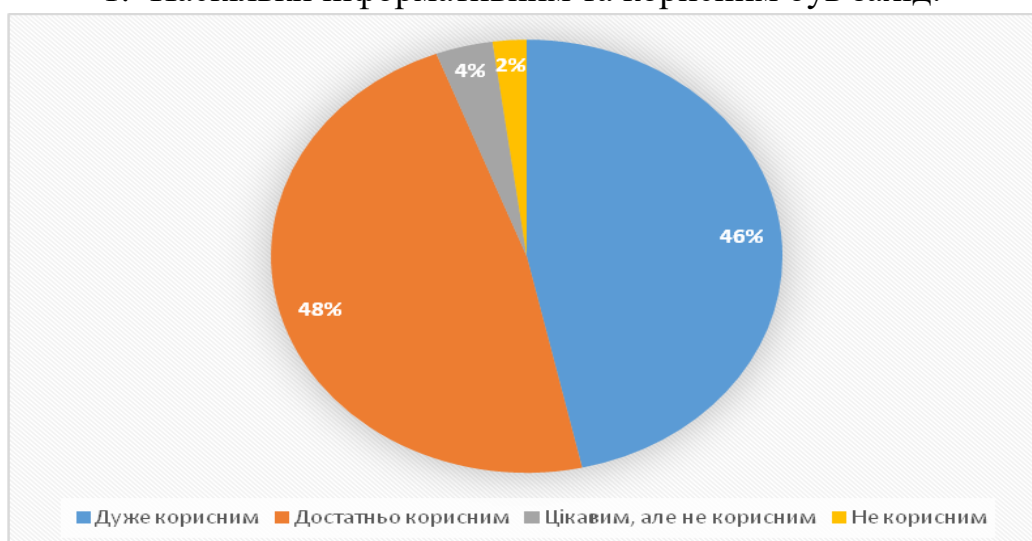
- Тренінг «Стратегування кар’єри»;
- Тренінг «Ораторське мистецтво»;
- Тренінг «Соціальне лідерство»;
- Тренінг «Критичне мислення в контекстах інформаційного простору»;
- Тренінг «Сучасні PR технології в соціальній роботі»;
- Тренінг «Основи проектного менеджменту в соціально-орієнтованій діяльності»;
- Тренінг «Самоменеджмент, як основа розвитку лідерських якостей».

У вищезазначених тренінгах прийняло участь 748 учнів. З них:

- 1) Учні 11 класів – 501;
- 2) Учні 10 класів – 188;
- 3) Учні 9 класів – 59.

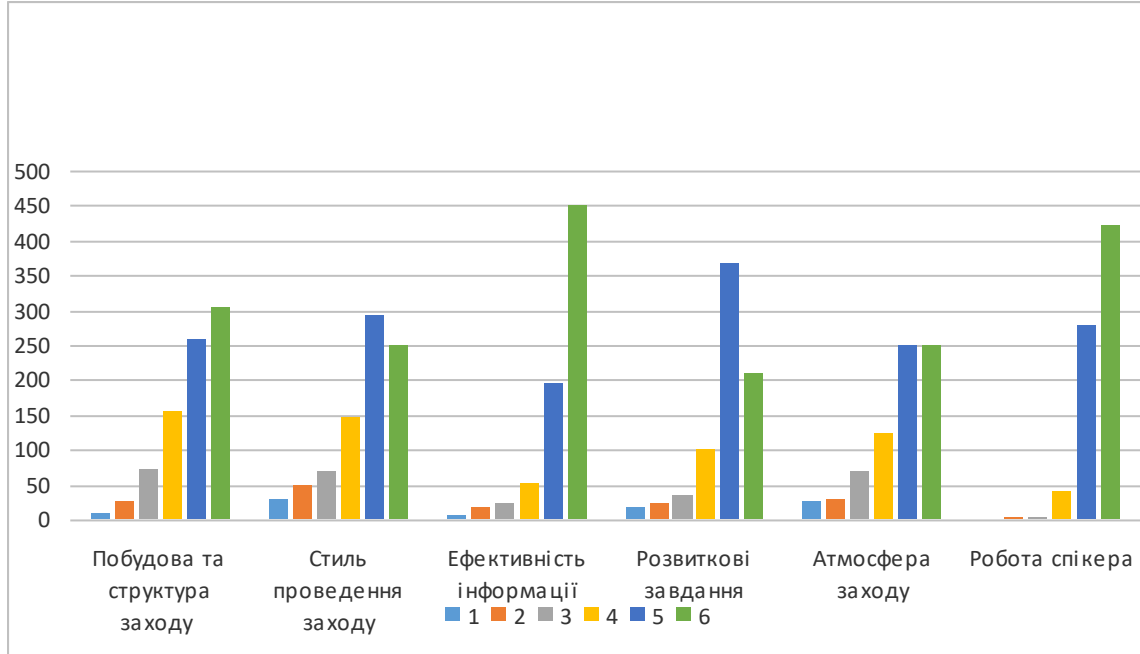
Аналіз результативності тренінгів було проведено виходячи із обробки заповнених учнями анкет, які містили в собі наступні головні питання:

1. Наскільки інформативним та корисним був захід:

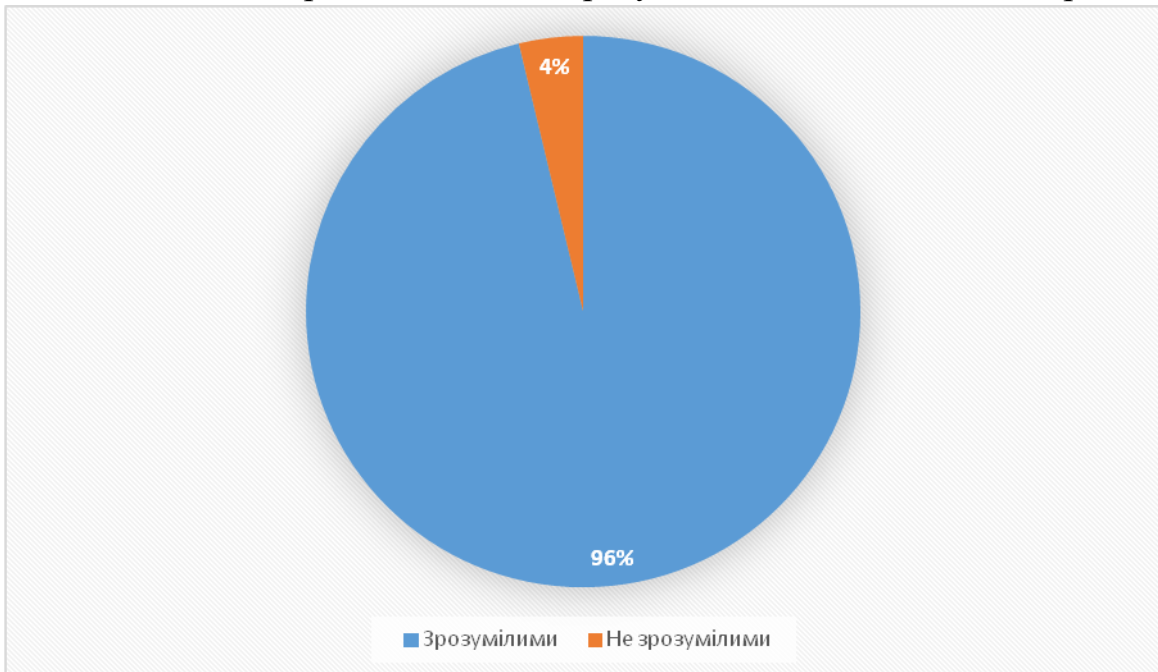

Продовження Додатку В

2. За шестибальною шкалою надайте оцінку заходу (де 6 – дуже добре, висока оцінка проведення заходу, 1 – незадовільно, відповідно низька оцінка)

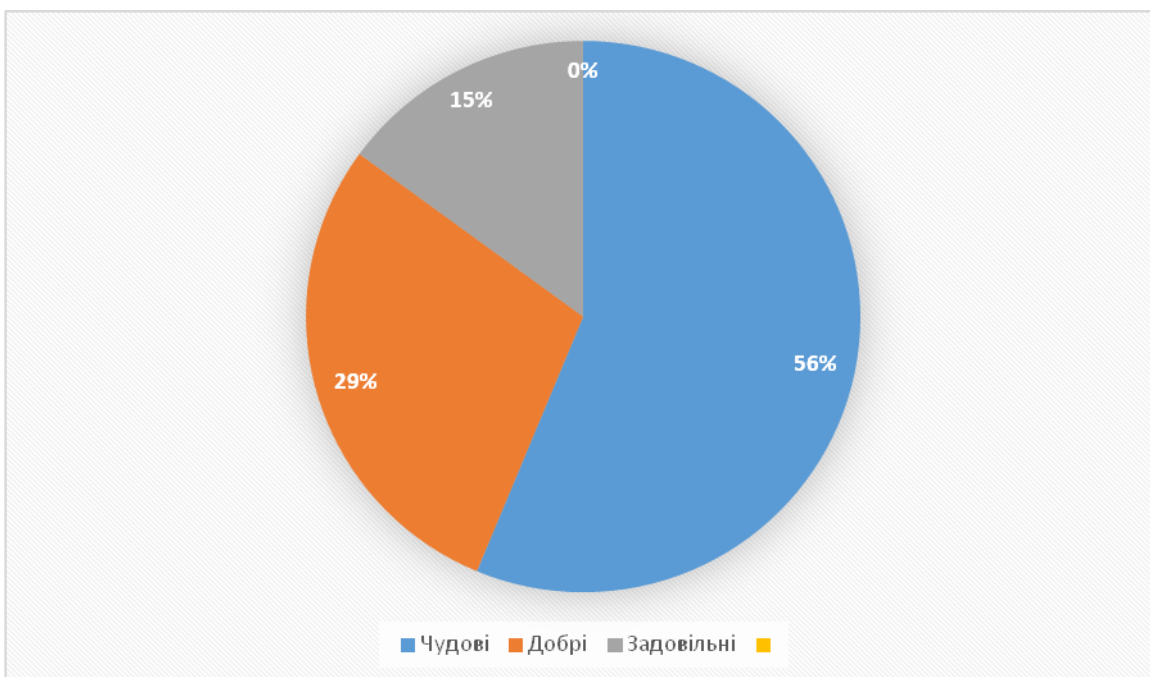

3. Визначте рівень цікавості/зрозумілості завдань на майстер-класі:

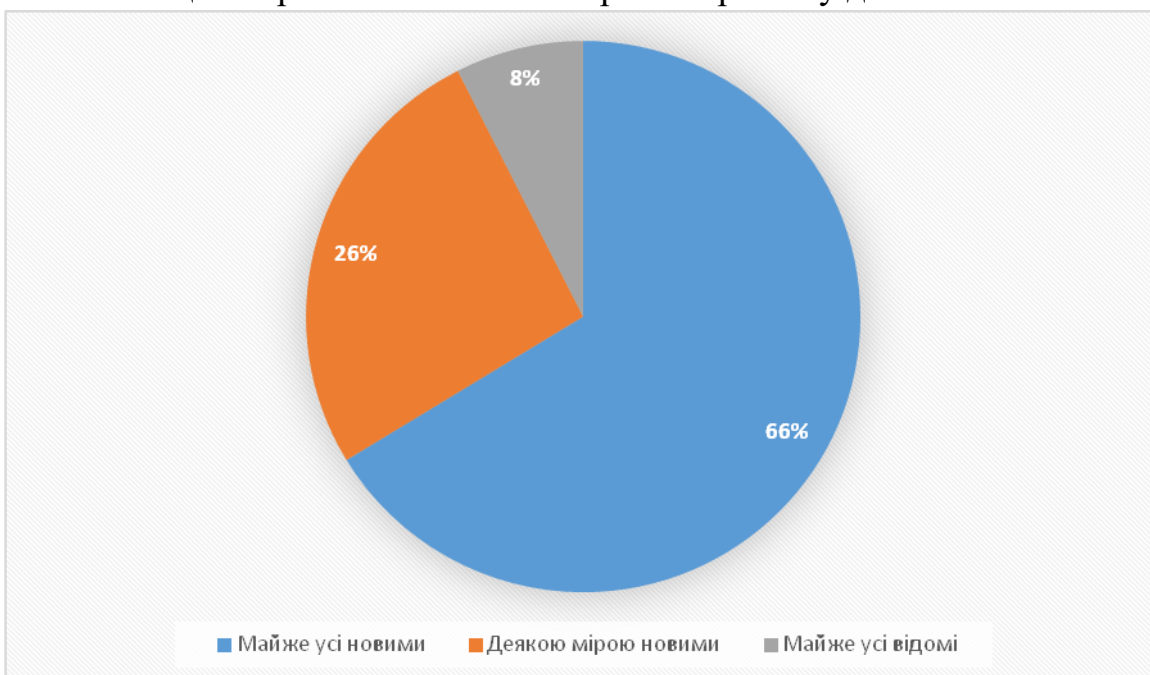

Продовження Додатку В

4. Мої очікування від заходу

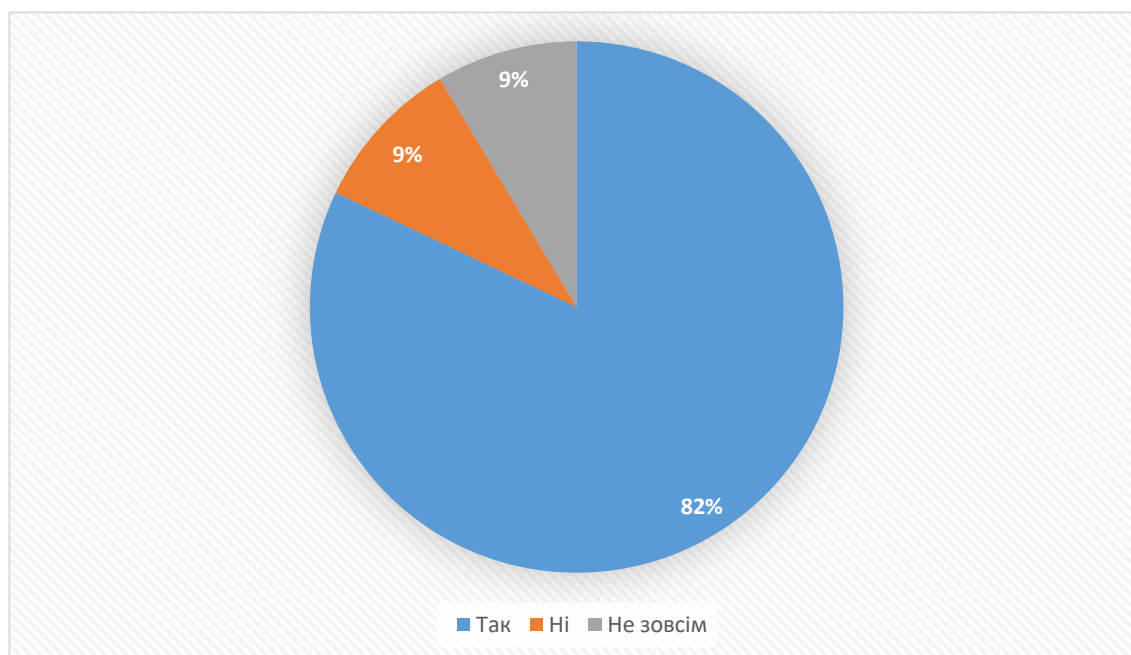

5. Оцініть рівень новизни матеріалів тренінгу для Вас:

Продовження Додатку В

6. Чи залишилися Ви задоволеними від власної роботи на майстер-класі?

Найважливіші аспекти, які стали більш значущими у ході майстер-класу, учнями найчастіше було зазначено:

- 1) Розуміння суті поняття «проект» та його структури.
- 2) Розвиток лідерських якостей.
- 3) Способи особистісного розвитку.

Учні активно приймали участь у тематичних іграх, у роботі в команді, дискусіях та генерації нових ідей. Таким чином, можна спостерігати що тренінги дають позитивні враження, емоції та рефлексію з боку учнівської молоді.

Сьогодні деяка частина учнів вже навчається на факультеті соціології та управління й продовжують свій розвиток реалізуючи сумісні соціально-спрямовані проекти разом із волонтерським рухом «Студентське серце» та студентською радою факультету.